

Akadeemiakese vormistus- ja viitamisjuhend

Õpilaste teadusajakirja Akadeemiakese artikli vormistamine

Käesolevas juhendis on välja toodud detailsed nõuded Akadeemiakeses avaldatavate uurimistööde vormistamiseks ja viitamiseks. Juhend on abiks õpilaste teadusajakirja Akadeemiakese noortele autoritele ja nende juhendajatele, et töö koostamine ja vormistamine oleks võimalikult ühtne ning toimiks sujuvamalt. Juhendi järgimine hõlbustab oluliselt Akadeemiakese toimetamisprotsessi. Akadeemiakese vormistusjuhendi koostamisel oleme lähtunud Hugo Treffneri Gümnaasiumi põhjalikust uurimistööde koostamise ja vormistamise juhendist (http://www.htg.tartu.ee/dokod/HTG_UPT_juhend_2014.pdf), Tartu Ülikooli Molekulaar- ja Rakubioloogia Instituudi lõputööde koostamise juhendist (http://www.ebc.ee/failid/2012/Bakalaureusetööde_vormistamise_nõuded_2013.pdf) ning Akadeemiakese toimetuskolleegiumi liikmete kogemustest uurimistööde koostamisel, juhendamisel ja retsenseerimisel. Viitamisjuhendi puhul on aluseks võetud ka APA (*American Psychology Association*; <http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/10/>) ja ACS (*American Chemical Society*; <http://library.williams.edu/citing/styles/acs.php>) viitamise juhendid. Akadeemiakese viitamisreegleid on kaasajastatud eesmärgiga juurutada õpilastöötödes teaduskirjanduses rahvusvaheliselt tunnustatud viitamissüsteemi.

1. Üldine vormistus

1. Töö peab sisaldama järgmisi osi: **esileht** töö pealkirja, autori andmete ja sissejuhatusega (sh autori nimi, kool, klass, juhendaja(te) nimi, töö eesmärgid ja **sissejuhatus**; vt näidet Lisa 1), **sisukord**, **kirjanduse ülevaade**, **metoodika**, **tulemused**, **järeldused**, **kokkuvõte**, **inglise keelne resüme** (vabatahtlik), **kasutatud kirjandus**.
2. Töö peab olema **läbivalt eestikeelne**. Sõnad ja väljendid, mida on otstarbekas esitada originaalkeeles, tuleks varustada tõlkega. Tekstis esinevad **võõrkeelsed mõisted** tuleb panna kaldkirja. Kui tegu pole üldlevinud mõistega, siis tuleks kindlasti lisada seletus. Võõrkeelsed väljendid või tsitaadid tuleb esitada kursiivis ning vajadusel varustada ka eestikeelse tõlkega.
3. Kirja font: **Arial**; tavateksti tähesuurus: **11 punkti**; **reavahe 1.5** (jooniste allkirjades ja tabelite pealkirjades reavahe 1). Lõikude vahe: 6 tähepunkti. Teksti joondus peaks töös läbivalt olema „**äärest ääreni**“ (**justify**) ja vahemaa **vasakust äärest 3 cm**, paremast äärest ning alt ja ülalt **2 cm**.
4. Töö leheküljed (välja arvatud tiitelleht) tuleb nummerdada. **Lehekülje number** paikneb lehe allääres keskel.
5. **Sisukord** peaks olema koostatud automaatselt, kasutades tekstitöötlusprogrammi võimalusi.
6. Töö peab olema liigendatud peatükkideks ja vajadusel ka alapeatükkideks, mis on tähistatud araabia numbritega (näiteks 1.3.1). Pealkirjad on **rasvases kirjas** ning tähesuurused sõltuvad liigendusest. Esimese astme pealkirja suurus on **15 tähepunkti**, teise astme pealkirjal **13 tähepunkti** ja kolmanda astme pealkirjadel **11 punkti**.
7. Kui töös on kasutatud mitmeid spetsiifilisi **lühendeid** või **sümboleid**, siis võib töösse lisada ka peatüki **Kasutatud lühendid**, mis järgneb sissejuhatusele ja sisukorrale. Lühendid tuleb esmamainimisel tekstis pikalt välja kirjutada ja sulgudes lisada lühend. Üldtuntud lühendeid (näiteks lk, nt, jne) ei ole tarvis lahti seletada ega kasutatud lühendite peatükki koondada.

8. Vajadusel võib eraldi alajaotusena vormistada ka enamkasutatavate **mõistete seletused**, mis hõlbustaksid teemaga vähem kursis oleval lugejal parema ülevaate saamist. Kui tavalugejale tundmatuid mõisteid on vähem, siis võiks neid pigem tekstis lahti seletada.
9. **Kokkuvõttes** tuleb töö põhitulemused ülevaatlikult esitada ning siduda neid antud temaatika tulevikuperspektiivide või edasiste arengutega. Saadud tulemusi tuleks kommenteerida ka antud töös püstitatud eesmärgi saavutamise seisukohast. Kokkuvõttes viiteid ei kasutata.
10. Töö illustreerimiseks on sobiv kasutada pilte, skeeme, graafikuid, tabeleid jne. **Joonistele** ja teistele näitlikustavatele materjalidele tuleb tekstis viidata (nt Joonisel 1 on näha ...; vt Tabel 1) ning need peaksid esinema nende tekstis mainimise järjekorras. **Joonisel** peab olema korrektne allkiri, mis seletab lühidalt, mida sealt näha võib, ja **tabelil** peab olema ammendav pealkiri. Kui joonis või muu näitlikustav materjal on võetud mõnest kasutatud allikmaterjalist või internetilehelt, siis tuleb lisada juurde viide. Jooniste ja tabelite koostamisel järgida ühtset stiili (nt tulpdiagrammide korral kasutada läbivalt üht värviskeemi). Antud töö käigus autori enda tehtud joonistele, tabelitele, piltidele jm. näitlikustavatele materjalidele **ei pea viitama**. Viitama peab siiski autori eelnevatele töödele.
11. Kõik töös kasutatud materjalid ja allikad peavad olema **korrektselt viidatud**. Täpsemalt vaata Õpilaste teadusajakirja Akadeemiake viitamisjuhendist.
12. Vajadusel lisada töö lõppu **lisad**. Lisades võib esitada uurimistöö seisukohast olulisi toorandmeid, töö aluseks olnud intervjuusid või küsitlusi, suuremahulisi tabeleid, pilte või jooniseid. Tuleks tähele panna, et töö tekstiosa peaks olema loetav ja arusaadav ka ilma lisasid vaatamata. Iga lisa peaks algama uelt leheküljelt.

2. Viitamine

Konkreetse viitamisjuhendi järgimine pole Akadeemiakesse saadetavates töödes rangelt kohustuslik, kuid on väga soovitatav. Oluline on, et kogu töö piires on viitamisel kasutatud ühtset stiili ja lugejal on vajadusel võimalik kasutatud allikad ja konkreetsed faktid viidete abil leida.

1. Kogu faktiline materjal, mida autor pole töö käigus ise saanud, tuleb varustada viidetega. Viide peab olema vähemalt iga lõigu lõpus, et oleks aru saada, kust antud lauses või lõigus esinev info pärineb.
2. Enamike teadusarhivide puhul on eelistatud vormikohane **tekstisisene viitamissüsteem**. Ajaloalastes ja koduloolistes uurimustes või muudel juhtudel, kui viidete maht on liiga suur (viidete mahtu paisutavad nt arhiiviallikad, õigusaktid jmt), tuleks kasutada pigem **joonealust viitamist**. Ühes töös võib korraga kasutusel olla **ainult üks** süsteemidest.
3. Tekstisisese viitamise kasutamisel tuua sulgudes ära (esimese) autori perenimi ja ilmumise aasta. Raamatu või kogumiku puhul märkida ka lehekülje number/numbrid, kust konkreetne info pärineb. Joonealuse viitamise jaoks tuleks kasutada tekstitöötlusprogrammi vastavat funktsiooni. Kasutatud kirjanduse loetelus järjestada viited tähestikulises järjekorras autori perenime järgi.
4. Töös peab olema selgelt eristatud kellegi teise arvamus (või üldtunnustatud seisukoht) **autori enda arvamusest**. Kui töös on esitatud faktid, tulemused, meetodikad, mõtted, ideed või arvamusel ilma viiteta, siis lugeja eeldab, et see on autori enda looming. Konkreetse töö raames **autori enda tehtud** näitlikustavate materjalide (nt joonised ja pildid) allkirjad/pealkirjad ei sisalda viidet.
5. Viidete ja kasutatud kirjanduse loetelu vormistusel võiks juhinduda alljärgnevast süsteemist ja näidetest (esitatud allpool). Kõik viited peavad kindlasti esinema **nii tekstiosas kui ka kasutatud kirjanduse loetelus**.

1. Tekstisisene viitamine

Teksti sees esitatakse viited ümarsulgudes järgneval kujul:

(Perekonnanimi, aasta)

Sulgudes on ära toodud autori perekonnanimi ja allika ilmumisaasta.

Raamatu või kogumiku puhul tuleb märkida ka lehekülje number, kust antud info pärineb. Sel juhul esineb viide kujul:

(Perekonnanimi, aasta, lk x-xx)

Juhul kui artikli vm allika autoreid on mitu, siis teksti sees tuakse ära esimese autori perekonnanimi ning lisatakse jt (ja teised) või *et al* (lad k ja teised) ning ilmumise aasta. Kindlasti tuleks kasutada töös läbivalt üht eeltoodud lühenditest.

Kui allikal on kaks autorit, siis märkida sulgudesse mõlema autori perekonnanimed ja töö ilmumise aasta.

Kui ühelt autorilt, kes esineb kõigis töödes ainukese või esimese autorina, on samal aastal ilmunud mitu teost, mida on töös kasutatud, siis tuleb allikad nende omavaheliseks eristamiseks viite lõpus märgistada tähtedega a, b, c jne. Sama täht lisada sel juhul ka kasutatud kirjanduse loetellu aastaarvu järele.

Kõik täpsemad allika kohta käivad detailid tuleb esitada töö lõpus kirjanduse loetelus, mis on koostatud esiautorite nimede tähestikulise järjekorra alusel.

Teksti sees internetiallikale viidates märgitakse kodulehekülje (või asutuse) nimi lühidalt. Täispikk aadress ja kasutamise kuupäev peab olema kättesaadav kasutatud kirjanduse peatükis. See reegel kehtib juhul, kui kasutatud visuaalse materjali, veebiartikli või -andmebaasi autorit pole üheselt võimalik kindlaks teha ja soovitakse viidata veebilehele.

Kui ei ole võimalik tuvastada artikli kirjutamise/publitseerimise aega (nt internetiallikate puhul), siis võib tekstisisesele viitele lisada aastaarvu asemel lühendi s.a (sel aastal).

NB! Lauselõpu punkt tuleb tekstis üldjuhul panna viite ette, v.a juhtudel, kui viidatakse vaid lause üht osa.

Näited:

(Tamm, 2010) või (Tamm, 2010, lk 71)
(Tamm jt, 2012) või (Tamm <i>et al.</i> , 2012)
(Tamm ja Kask, 2013) või (Tamm ja Kask, 2013, lk 44-49)
(Tamm jt, 2012a) või (Tamm jt, 2012b)
(Statistikaamet, 2013) või (http://www.stat.ee)
(Tamm, s.a)

2. Joonealune viitamine

Joonealuse viitamise eeliseks on allika kohta info saamine ilma töö lõppu liikumata. Kuna joonealused viited ei sega lugemist, siis on neid soovitatav kasutada siis, kui töös on palju mahukaid viiteid ning andmeid on saadud näiteks arhiividest, veebilehtedelt või suulistelt allikatelt, mis nõuavad autoripoolseid kommentaare. Joonelauseid viiteid on hea kasutada ka märkuste ja omapoolsete täienduste tegemiseks (vt näide 2).

Teksti sees kasutatakse numbraid ülaindeksina ja number ning allika info või kommentaar lisatakse jalusena (*footnote*). Kui allikale viidatakse esimest korda, siis peab kasutama täisviidet (kirjanduse loetelus esineval kujul) ja järgnevatel kordadel võib esitada lühiviite. Viidetesse (nii täis- kui lühiviitese) tuleb kindlasti märkida, milliselt leheküljelt (või lehekülgedelt) info on saadud.

Kui viidatakse kogumiku või ajakirja artiklile, siis peaks täisviites esitama nii terve artikli lehekülgede numbrid kui viidatud teksti leheküljed (lk 23-52, siin lk 29).

Üldiselt peaks lühiviide esinema kujul:

¹Perekonnanimi, lk x-xx.

Näited:

¹Tamm, lk 45.

² Teisiti on selle küsimuse kohta arvanud.... Tema tööde kohta vt lähemalt.....

Kasutatud allikate loetelu vormistamine

Kasutatud allikate loetelus esitatakse kõik töös viidatud allikad. Materjali, mille autor küll läbi töötas, kuid mida uurimistöö lõpptekstis otseselt ei ole kasutatud, viidetes ei lisata. Kasutatud allikad esitatakse loetelus autorite perekonnanimede tähestikulises järjekorras. Ühe autori tööd reastatakse ilmumisaasta alusel (uuemad tööd tagapool).

Arhiivimaterjali kasutamise korral peaks see olema allikate loetelus esikohal.

Allikad, millel autorit ei ole, tuuakse kasutatud allikate loetlus välja pealkirja esimese sõna järgi. Autoriteta allikad on näiteks seadused. Sellisel juhul viidatakse töö tekstis sulgudes allika pealkirjale või pikema pealkirja puhul esimestele sõnadele.

Raamat

Autori(te) perekonnanim(ed), eesnim(ed) aasta. Raamatu pealkiri. Ilmumiskoht: Kirjastus.

Näited:

Graf, Mati 2012. Impeeriumi lõpp ja Eesti taasiseseisvumine 1988-1991. Tallinn: Argo.

Erelt, Tiiu; Leemets, Tiina; Mäearu, Sirje; Raadik, Maire 2006. Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Madigan, Michael T.; Martinko, John M.; Stahl, David A.; Clark, David, P. 2012. Brock Biology of Microorganisms 13th Ed. San Francisco, CA: Pearson.

Kogumik

Pealkiri aasta. Koostajate või toimetajate perekonnanimed, eesnim(ed)
(Koost/Toim). Ilmumiskoht: Kirjastus.

Näited:

Vanasõnaraamat 1984. Hussar, Anne; Krikmann, Arvo; Sarv, Ingrid (Koost). Tallinn: Eesti Raamat.

Artikkel kogumikust

Perekonnanim(ed), Eesnim(ed) aasta. Artikli pealkiri. *Kogumiku pealkiri kaldkirjas*.
Perekonnanim(ed), Eesnim(ed) (Koost/Toim). Ilmumiskoht: Kirjastus, lk x-xx.

Veere, Kairi 2001. Eestlaste ja soomlaste stereotüüpide muutused 1990. aastatel. *Eesti ja eestlased võrdlevas perspektiivis. Kultuuridevahelisi uurimusi 20. sajandi lõpust*. Valk, Aune (Koost). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 112-124.

Alamäe, Tiina; Visnapuu, Triinu; Mardo, Karin; Mäe, Andres; Zamfir, Alina D. 2012. Levansucrases of *Pseudomonas* bacteria: novel approaches for protein expression, assay of enzymes, fructooligosaccharides and heterooligofructans. Rauter, Amelia Pilar, Lindhorst, Thisbe K. (Toim). *Carbohydrate Chemistry Vol. 38*. Cambridge: Royal Society of Chemistry, lk 176-191.

Artikkel (teadus)ajakirjast

Perekonnanim(ed), Eesnim(ed) aasta. Artikli pealkiri. *Ajakiri kaldkirjas*, number, lk numbrid x-xx.

Lill, Anne 1984. Võõrast päritolu meditsiiniterminid vanemas eesti kirjakeeles. *Keel ja Kirjandus*, 10, lk 614-621.

Keenan, Trevor F.; Hollinger, David Y.; Bohrer, Gil; Dragoni, Danilo; Munger, J. William; Schmid, Hans Peter; Richardson, Andrew D. 2013. Increase in forest water-use efficiency as atmospheric carbon dioxide concentrations rise. *Nature*, 499, lk 324-327.

Artikkel ajalehes

Perekonnanim(ed), Eesnim(ed) aasta. Artikli pealkiri. *Ajaleht kaldkirjas*, kuupäev.

Vallik, Aidi 2006. Keelamine pole lahendus. *Õpetajate Leht*, 08.09.

Artikkel internetist

Perekonnanim(ed), Eesnim(ed) aasta. Artikli pealkiri. Lehekülje omanik, alalehekülje pealkiri ja allika muud täpsemad andmed (kui on). Kättesaadav:

http://www.täielik.veebiaadress/nii_pikk_kui/see_ka_poleks (kasutamise kuupäev).

Stipa, Tapani 2002. Süvaveekerke füüsika. Läänemereportaal. Kättesaadav: <http://www.fimr.fi/et/itametikanta/bsds/2019.html> (20.02.2008).

Internetiallikas või andmebaas

Lehekülje, asutuse, andmebaasi või teaviku nimi aasta. Alalehekülje pealkiri ja allika muud täpsemad andmed (kui on). Kättesaadav:

http://www.täielik.veebiaadress/nii_pikk_kui/see_ka_poleks (kasutamise kuupäev)

Järvametsa laulik 2006. Järvemetsa laagri koduleht. Kättesaadav: http://www.jarvemetsa.org/files/2006_Laulik.pdf (20.03.2007).

Statistikaamet 2013. Mais kaupade eksport kasvas. Kättesaadav: <http://www.stat.ee/65173> (20.07.2013).

Protein Data Bank 2013. Kättesaadav: <http://www.pdb.org> (19.06.2013).

E-raamat

E-raamat on raamat ja sellele laienevad raamatule viitamise nõuded. Erinevus on lehekülje numbriga viitamisega, sest ei ole klassikalises mõttes jagunemist lehekülgedeks, vaid tekst on ühe tervikuna. Kõige madalam jaotusaste on peatükk. Sealt edasi peaks kasutama juba otsingut. Seega viidata tuleks ka peatüki pealkirjale, sest muidu läheb algmaterjali otsimine väga keeruliseks. Lisama peaks ka viite veebilehele, kus raamat on avaldatud ja kuupäeva, millal seda vaadati.

Perekonnanim(ed), Eesnim(ed) aasta. Peatüki pealkiri (kui on). *Raamatu pealkiri kaldkirjas*.
Ilmumiskoht: kirjastuse nimi. Kättesaadav:
http://www.täielik.veebiaadress/nii_pikk_kui/see_ka_poleks, peatükk (kasutamise kuupäev).

Brangdon, Claude Fayette 1918. Color and ceramics. *Architecture and democracy*. DigiLibraries.
Kättesaadav: http://www.digilibraries.com/ebook/102325/Architecture_and_Democracy/
(10.06.2012).

Arhiivimaterjal

Joonealuses viites:

Arhiivi täielik nimetus (edaspidi lühend) fondi number-nimistu number-säiliku number, Dokumendi pealkiri, lehe number.

Eesti Ajalooarhiiv (edaspidi EAA) 5282-1-18, Valga Peetri koguduse 1919. aasta kirikuraamat, I 32p, 33.

Arhiivi esmakordsel esinemisel viidetes tuleks kasutada selle täielikku nimetust, järgnevate viidete puhul lühendit.

Viites on vajalik esitada konkreetse dokumendi, mitte säiliku pealkiri v.a juhul, kui säilik moodustab ühe terviku.

Arhiividokumentidel nummerdatakse lehtede esiküljed. Kui viidatav tekst asub lehe tagaküljel, tuleks viidata I Xp [p=pöörde].

Kasutatud materjali loendis:

Arhiivi täielik nimetus, fond XXX.

Eesti Ajalooarhiiv, fond 5282.

Suuline allikas

Perekonnanimi, Eesnimi aasta. Suuliselt autorile, kuupäev.

Jutupaunik, Juhan 2009. Suuliselt autorile, 20.11.

Lisa 1
Töö esileht

KOOL (Arial 11 punkti)
AUTORI NIMI (Arial 11)
KLASS (Arial 11)

TÖÖ PEALKIRI (Arial 15, rasvane kiri)
JUHENDAJA JUHENDAJA NIMI (Arial 11)

SISSEJUHATUS (Arial 13, rasvane kiri)